

FI lausuntopyyntö VV

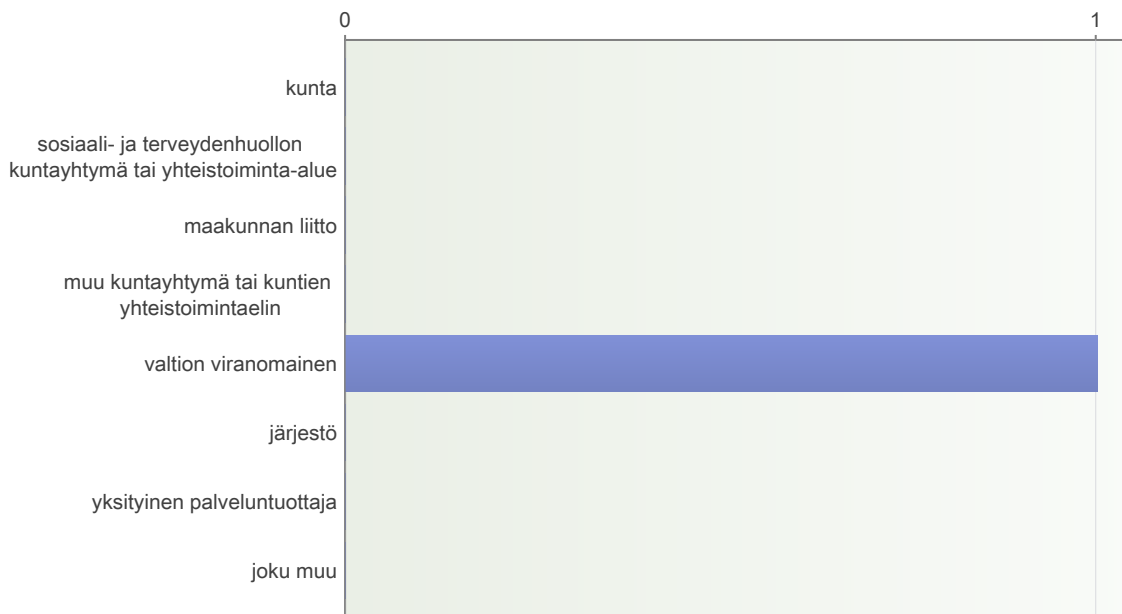
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Kotimaisten kielten keskus	Aino Piehl	ulla-majja.forsberg@kotus.fi	28.3.2017	Kotimaisten kielten keskus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

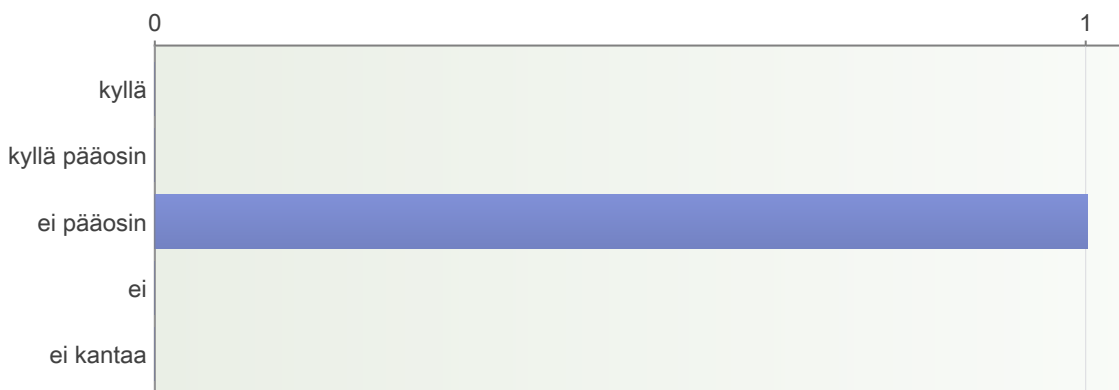
- Kotimaisten kielten keskus katsoo, että asiakkaan on saatava riittävästi tietoa asiallisessa, selkeässä ja ymmärrettävässä muodossa. Muuten asiakkaan valinnanvapautta ja vaikutusmahdollisuuksia ei voida turvata. Hallintolain 9 §:n hyvän kielen vaatimus koskee myös yksityisiä palveluntuottajia. Asiakkaan on myös saatava tieto käyttöönsä helposti. Yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta on tärkeää, että tietoa on saatavana selkokielellä ja että asiointi on mahdollista myös suullisesti, esimerkiksi puhelinpalveluna.

Laissa olisi tarpeen säätää, että maakunta seuraa palvelun tuottajien viestinnän sisältöä (esimerkiksi tietoa palvelujen laadusta) sekä mittaa viestinnän toimivuutta. Näin varmistettaisiin, että asiakkaat kykenevät viestinnän perusteella tekemään valintojaan sekä käyttämään muita oikeuksiaan.

Uudistuksen toimeenpanossa on kiinnitettävä huomiota siihen, kuinka tekstien tuottaminen kannattaa järjestää, jotta viestintä onnistuisi mutta lisäksi hallinto olisi sujuvaa ja palvelut saavutettavia. Olisi säädettävä myös siitä, että jonkin tahon tehtäväksi tulee maakuntien tekstinlaadinnan ohjaaminen ja seuraaminen. Käytännössä voitaisiin luoda esimerkiksi mallitekstien kokoelma ja siihen liittyvä ohjeistus.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

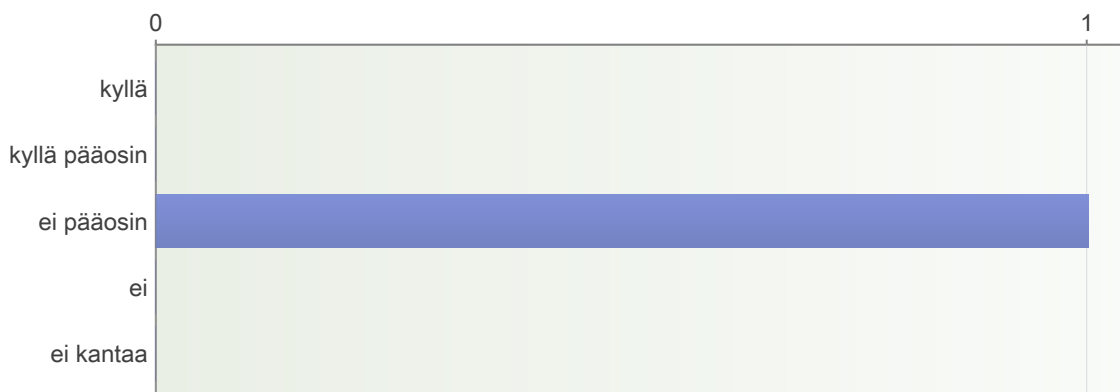
6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Katso Kotimaisten kielten keskuksen vastausta kysymykseen 1.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Katso Kotimaisten kielten keskuksen vastausta kysymykseen 1.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

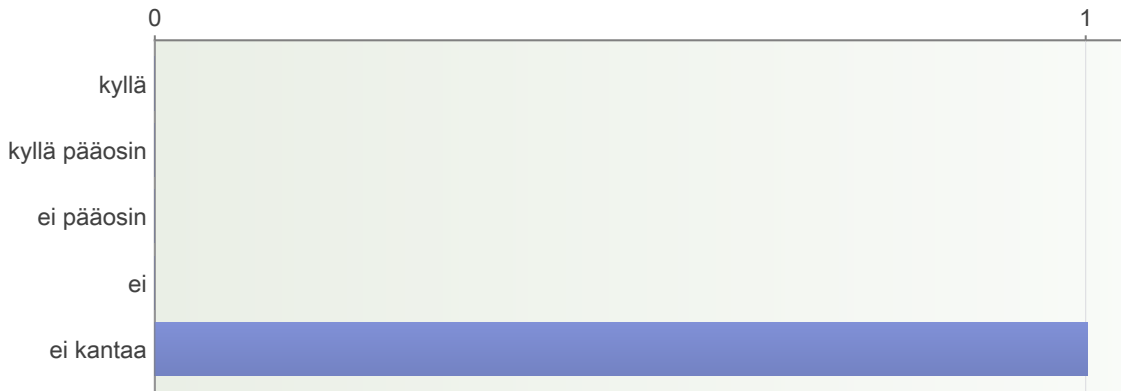

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

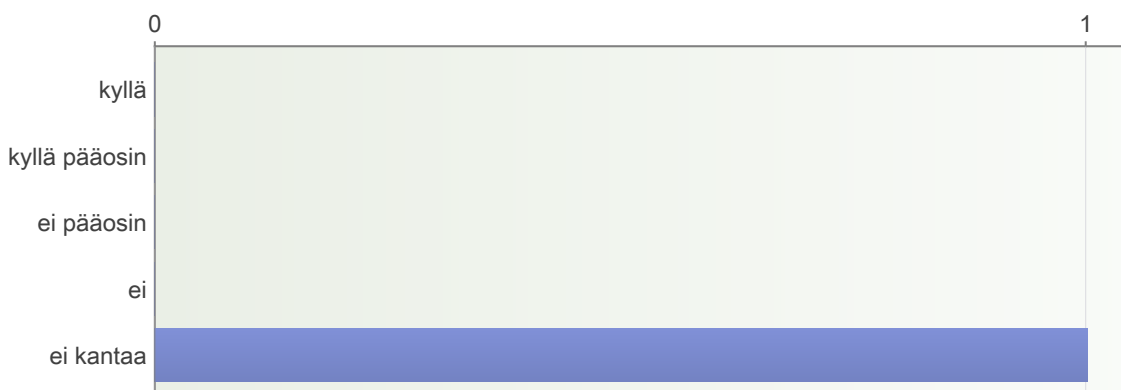

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

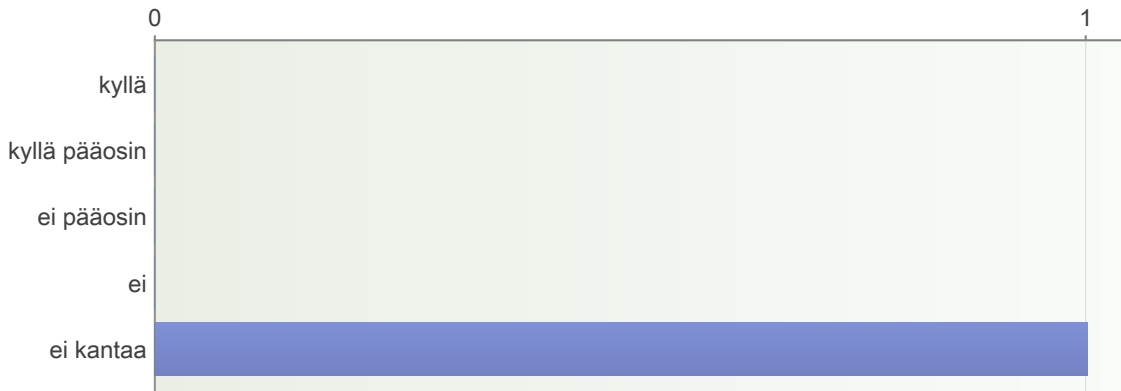

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

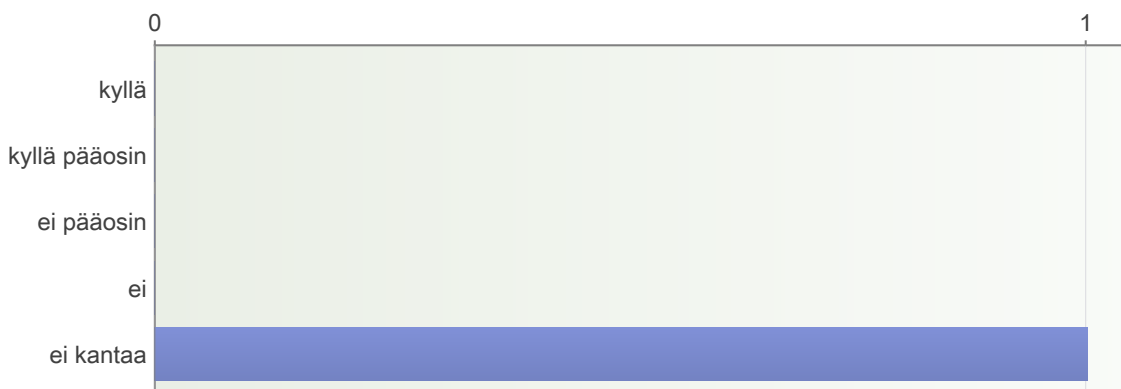

16. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveyspalveluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiötettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

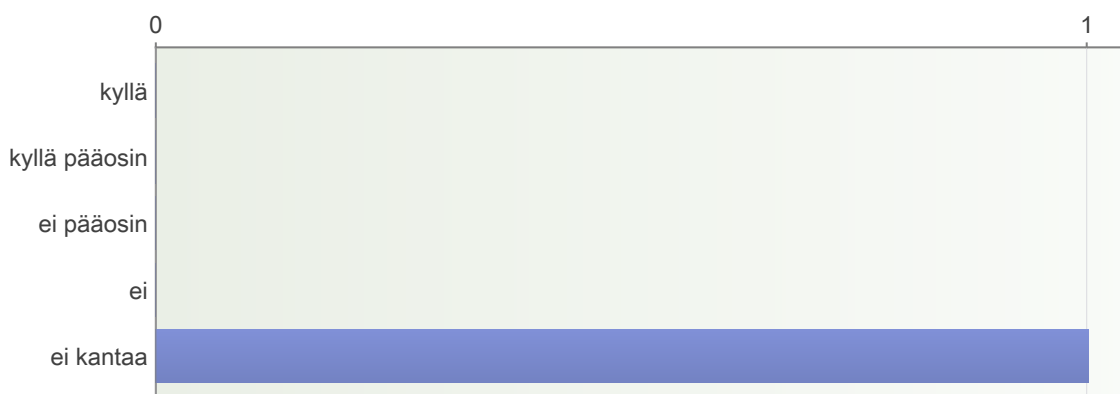
Ei vastauksia.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

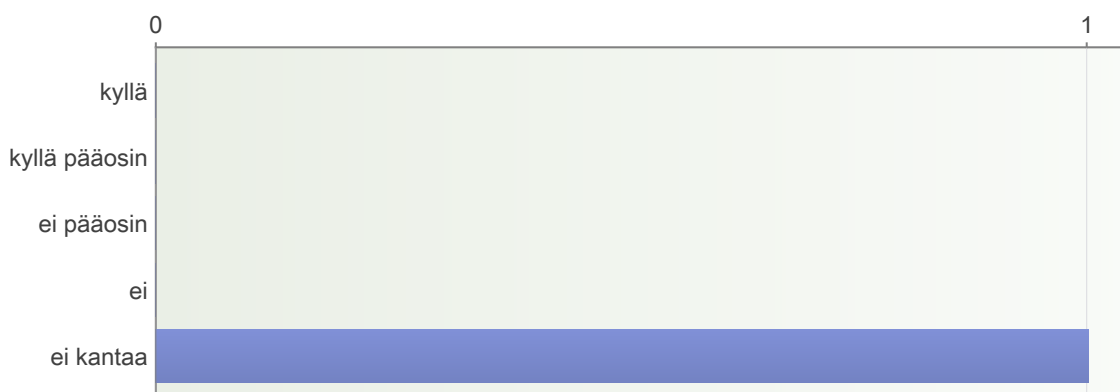

21. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

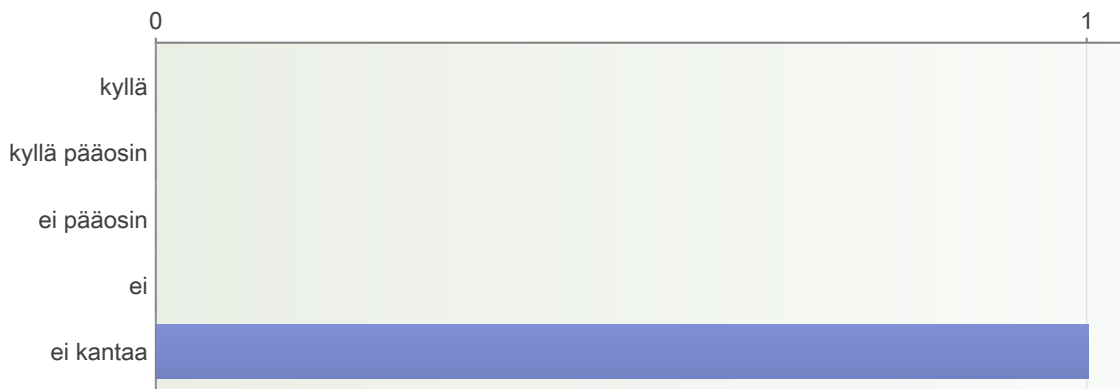

23. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

25. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

27. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

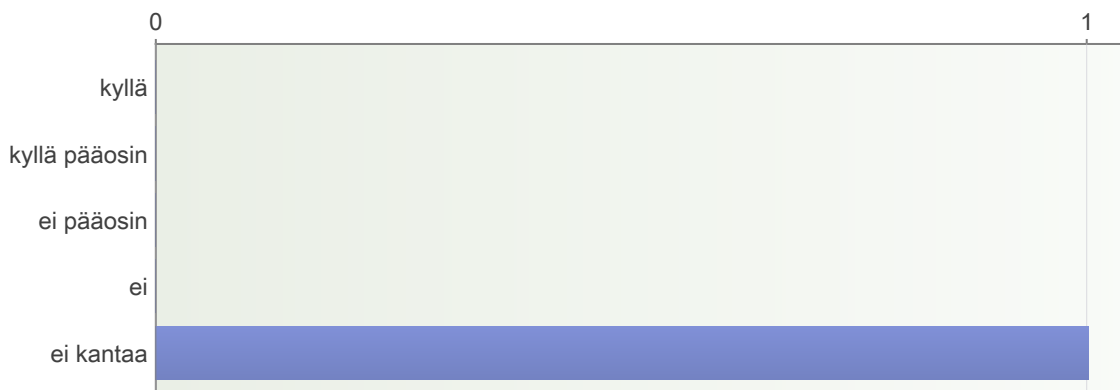

29. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

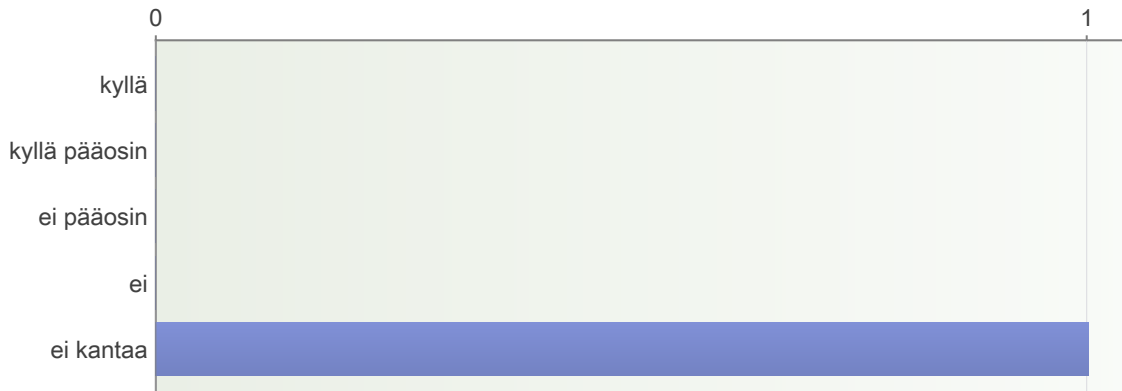

31. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

33. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

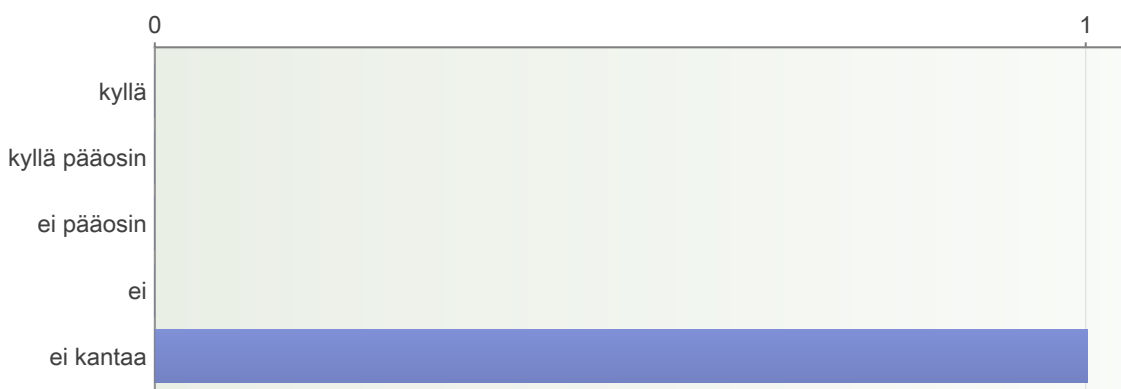

37. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

39. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

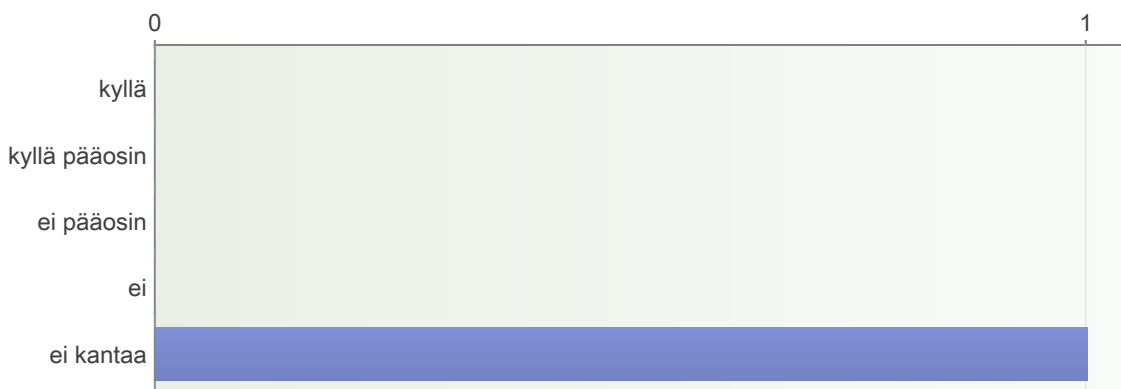

41. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

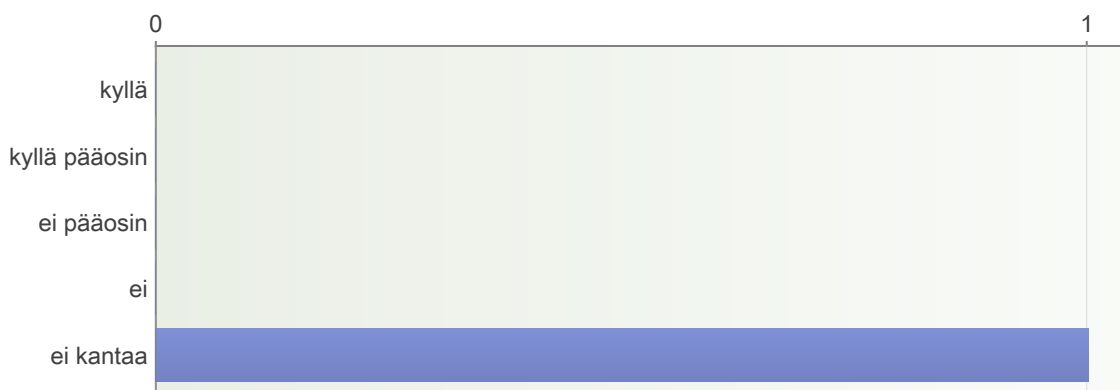

45. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

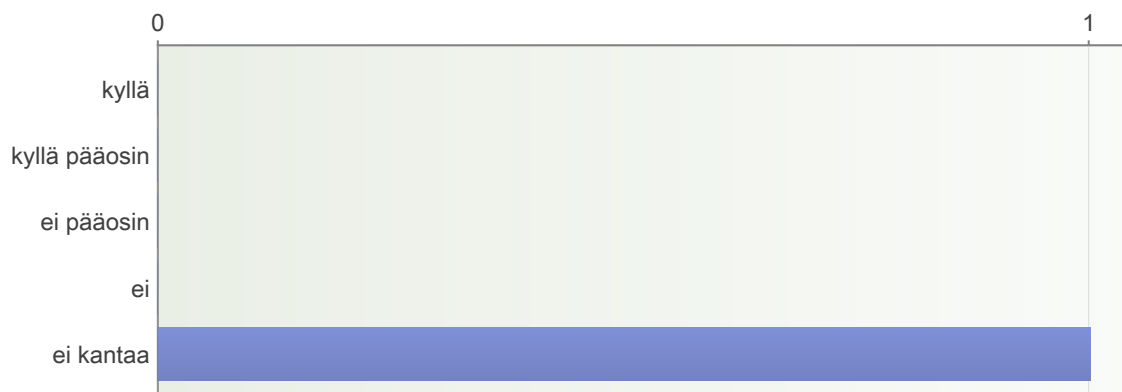

47. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

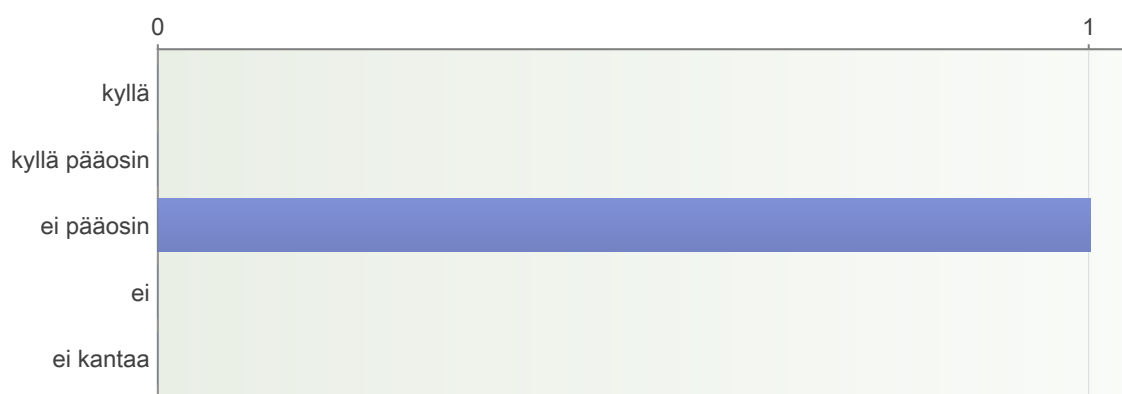

49. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

51. Vapaamuotoiset huomiot.

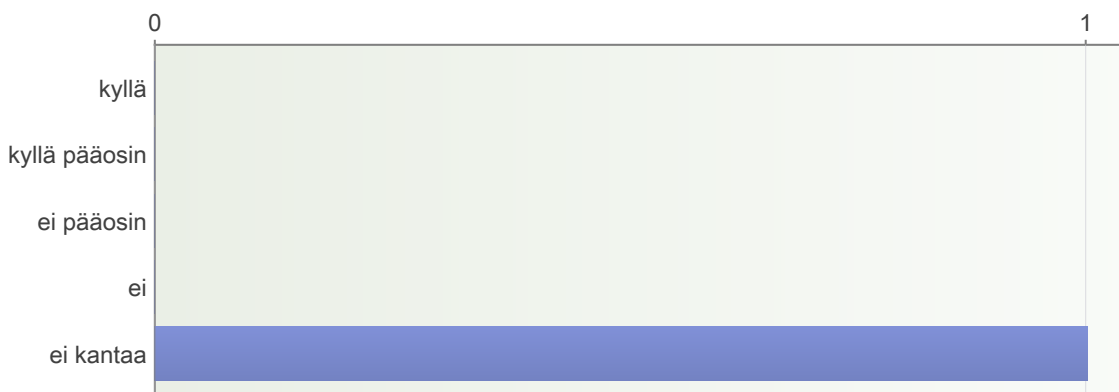
Vastaajien määrä: 1

- Kotimaisten kielten keskuksen mielestä uudistuksen toimeenpanossa on kiinnitettävä huomiota siihen, kuinka tekstien tuottaminen kannattaa järjestää, jotta viestintä onnistuisi mutta lisäksi hallinto olisi sujuvaa ja palvelut saavutettavia. Olisi säädettävä myös siitä, että jonkin tahon tehtäväksi tulee maakuntien tekstinlaadinnan ohjaaminen ja seuraaminen. Käytännössä voitaisiin luoda esimerkiksi mallitekstien kokoelma ja siihen liittyvä ohjeistus.

Tällaisenaan lakiehdotukset eivät tarjoa uudistuksen toteuttajille riittäviä välineitä, joilla tekstien tuottaminen voitaisiin järjestää niin, että varmistetaan maakuntalain 28 §:ään sisältyvät vaatimukset hyvästä viestinnästä. Jotta säädettäväksi ehdotettu massiivinen tekstien laadinta voisi laadukkaasti toteutua ja asiakirjat täyttää tehtävänsä, niiden tekemiseen on varattava riittävästi ja asiantuntevia resursseja. Viestinnän ja kielen ammattilaisia tarvitaan läpi tekstintekemisen prosessin.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

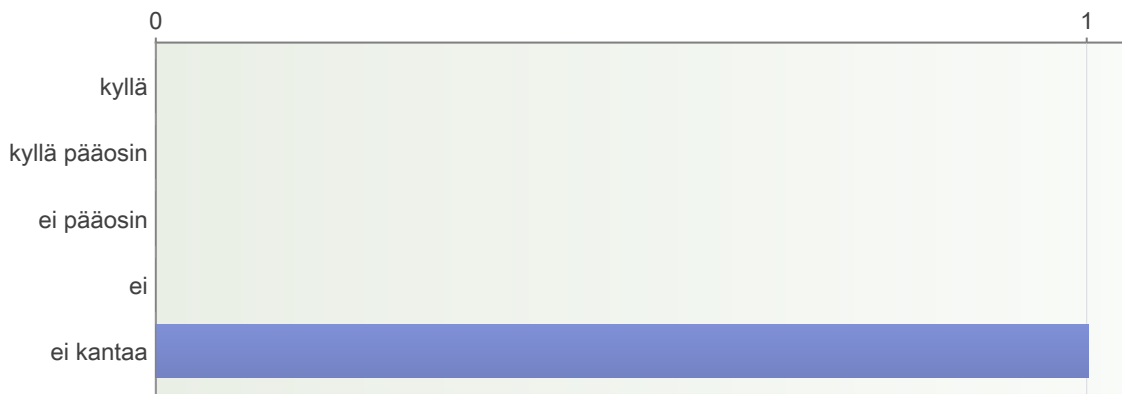

53. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

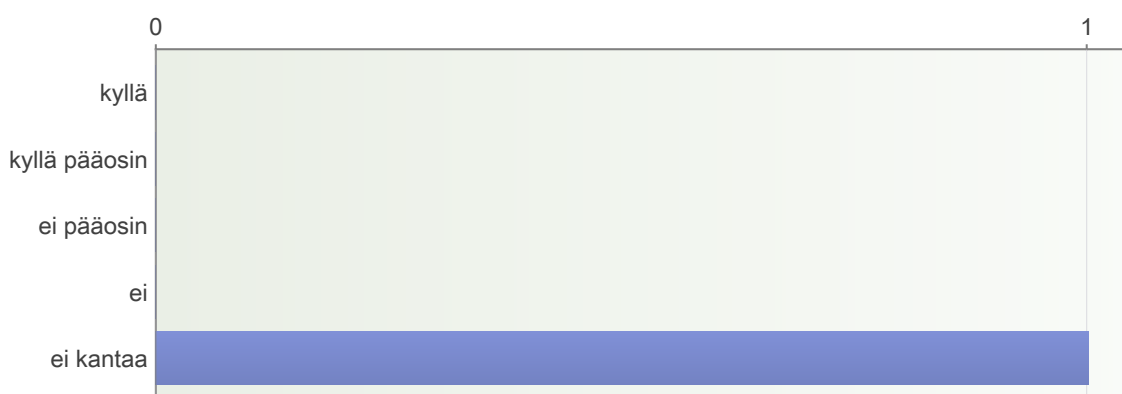
Ei vastauksia.

57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Ei vastauksia.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

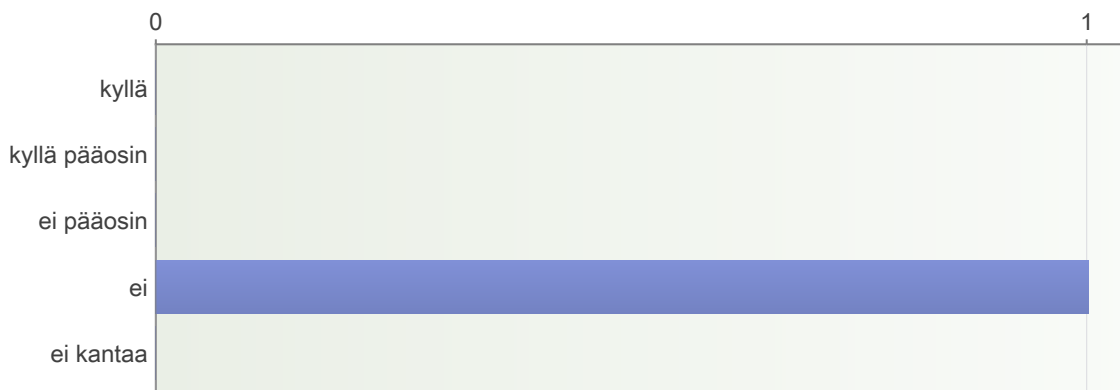

59. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kotimaisten kielten keskuksen mielestä uudistuksen kielellisiä vaikutuksia ei ole arvioitu riittävästi. Tällaisenaan lakiehdotukset eivät tarjoa uudistuksen toteuttajille riittäviä välineitä, joilla tekstien tuottaminen voitaisiin järjestää niin, että varmistetaan maakuntalain 28 §:ään sisältyvät vaatimukset hyvästä viestinnästä. Jotta säädettäväksi ehdotettu massiivinen tekstien laadinta voisi laadukkaasti toteutua ja asiakirjat täyttää tehtävänsä, niiden tekemiseen on varattava riittävästi ja asiantuntevia resursseja. Viestinnän ja kielen ammattilaisia tarvitaan läpi tekstintekemisen prosessin.

Laissa säädetään useista teksteistä, joilta edellytetään julkaisemista julkisessa tietoverkossa.

Viranomaisteksteiltä edellytetään aina hyvää kieltä, mutta verkkojulkaisuilta vaaditaan lisäksi omanlaistaan muotoa. Yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta on myös tärkeää, että tietoa on saatavana selkokielellä ja että asiointi on mahdollista myös suullisesti, esimerkiksi puhelinpalveluna.

Kustannusanalyysissä olisi muistettava ottaa huomioon ne voimavarat, joita epäonnistuneen viestinnän paikkaamiseen kuluu, jos tekstien laatimiseen ei valmisteluvaiheessa suunnata riittävästi voimavaroja. Muun muassa tulkintaerimielisyyksien ratkominen ja selvittäminen (mahdollisesti oikeusteitse), epäselvistä ohjeista aiheutuneiden ongelmien korjailu, asiakaskyselyihin vastaaminen ja valituksiin tai muutoksenhakuihin reagoiminen ovat asioita, joita seuraa epäonnistuneesta viestinnästä ja epäselvistä asiakirjoista.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Ei vastauksia.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Kotimaisten kielten keskus haluaa tuoda kootusti esiin seuraavat näkökohdat:

1. Valinnanvapautteen ja koko uudistukseen liittyvien tekstien tuottaminen ja laatu

Uudistuksen toimeenpanossa on kiinnitettävä huomiota siihen, kuinka tekstien tuottaminen kannattaa järjestää, jotta viestintä onnistuisi mutta lisäksi hallinto olisi sujuvaa ja palvelut saavutettavia. Olisi säädettävä myös siitä, että jonkin tahon tehtäväksi tulee maakuntien tekstinlaadinnan ohjaaminen ja seuraaminen. Käytännössä voitaisiin luoda esimerkiksi mallitekstien kokoelma ja siihen liittyvä ohjeistus.

Tällaisenaan lakiehdotukset eivät tarjoa uudistuksen toteuttajille riittäviä välineitä, joilla tekstien tuottaminen voitaisiin järjestää niin, että varmistetaan maakuntalain 28 §:ään sisältyvät vaatimukset hyvästä viestinnästä. Jotta säädettäväksi ehdotettu massiivinen tekstien laadinta voisi laadukkaasti toteutua ja asiakirjat täyttää tehtävänsä, niiden tekemiseen on varattava riittävästi ja asiantuntevia resursseja. Viestinnän ja kielen ammattilaisia tarvitaan läpi tekstintekemisen prosessin.

2. Kielen ja viestinnän vaikutus asiakkaan valinnanvapauteen

Jotta asiakkaan valinnanvapaus ja vaikutusmahdollisuuden voidaan turvata, asiakkaan on saatava riittävästi tietoa asiallisessa, selkeässä ja ymmärrettävässä muodossa. Hallintolain 9 §:n hyvän kielen vaatimus koskee myös yksityisiä palveluntuottajia. Asiakkaan on myös saatava tieto käyttöönsä helposti. Yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta on tärkeää, että tietoa on saatavana selkokielellä ja että asiointi on mahdollista myös suullisesti, esimerkiksi puhelinpalveluna.

Laissa olisi tarpeen säätää, että maakunta seuraa palvelun tuottajien viestinnän sisältöä (esimerkiksi tietoa palvelujen laadusta) sekä mittaa viestinnän toimivuutta. Näin varmistettaisiin, että asiakkaat kykenevät viestinnän perusteella tekemään valintojaan sekä käyttämään muita oikeuksiaan.

3. Lakiluonnoksen kieli ja termit

Lakiluonnoksen kieli on vielä monelta osin hankalaa ja termien käyttö epäjohdonmukaista. Tämä on ongelma paitsi lain itsensä kannalta. Siitä aiheutuu lisäksi merkittävä demokratiaongelma, koska lakiteksti leviää tyypillisesti sellaisenaan tuhansiin, jopa miljooniin toisiin teksteihin.

Näin vaikeaselkoiset lakimuotoilut voivat päätyä myös sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaille tarkoitettuihin teksteihin. Tämän aihepiirin teksteissä hallintolain vaatimus hyvästä kielestä on kuitenkin ensiarvoisen tärkeää, kun tiedetään, että osa asiakkaista ja potilaista saattaisi lisäksi tarvita yleiskielestäkin helpotettua kieltä eli selkokieltä.

On syytä varmistaa, että valinnanvapauslaissa käytetyt termit ovat yhdenmukaisia sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen ja maakuntauudistuksen muissa laeissa käytettyjen termien kanssa. Ne olivat keskenäänkin epäyhtenäisiä.

Valinnanvapauslain keskeinen termi ”suoran valinnan palvelu” on ongelmallinen. Se ei ole merkitykseltään läpinäkyvä, koska siinä korostuu asia, joka ei ole palvelun käyttäjälle ensisijainen. Asiakkaalle on merkittävämpää, että kyse on perustason palveluista ja että hän voi itse valita palveluiden tuottajan. Se, että

valinta on suora, korostaa hallinnon näkökulmaa. Asiakkaalle on varmasti epäselvää, mitkä palvelut ovat sitten epäsuorasti valittavia. Ymmärrettävämpiä termejä olisivat ”perustason palvelut” tai ”vapaavalintaiset palvelut”.

Jos kuitenkin päätetään säilyttää lakiluonnoksen termi, suosittelemme, että se kirjoitetaan yhdyssanaksi ”suoravalintapalvelut”, koska yhdyssana on käytössä selkeämpi ja helpottaa muutenkin pitkien ja raskaiden virkkeiden hahmottamista. On todennäköistä, että kun asia tulee tutuksi, sana aletaan joka tapauksessa kirjoittaa yhdyssanaksi.

Esimerkiksi

”Korvaus suoritetaan enintään suoran valinnan palvelun tuottajan maksusetelille määräämän arvon mukaisesti.”

Vrt.

”Korvaus suoritetaan enintään suoravalintapalvelun tuottajan maksusetelille määräämän arvon mukaisesti.”

Lisäksi sanat ”palvelun tuottaja” olisi selkeämpää kirjoittaa useammin yhdyssanaksi.

Esimerkiksi

”58 § Korvaukset asiakassetelipalvelun tuottajalle

Maakunta korvaa <palvelun tuottajalle> maakunnan ennalta määräämään arvoon asti kustannukset palveluista, joita asiakas saa asiakassetelillä. Jos <palvelun tuottaja> on ennakkoon ilmoittanut palvelulle asiakassetelille määriteltä arvoa alemman hinnan, korvaus maksetaan <palvelun tuottajan ilmoittaman> hinnan suuruisena.”

Vrt.

”58 § Korvaukset asiakassetelipalvelun tuottajalle

Maakunta korvaa <palvelun tuottajalle> maakunnan ennalta määräämään arvoon asti kustannukset palveluista, joita asiakas saa asiakassetelillä. Jos <palveluntuottaja> on ennakkoon ilmoittanut palvelulle asiakassetelille määriteltä arvoa alemman hinnan, korvaus maksetaan <palveluntuottajan> ilmoittaman hinnan suuruisena.”

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Vastaajien määrä: 1

- Kotimaisten kielten keskus katsoo, että muotoilu ”henkilökohtaisella budjetilla” on useissa yhteyksissään lain tekstissä kielellisesti outo.

Esimerkiksi seuraavissa:

6 §

Maakunnan liikelaitoksen tekemän palvelutarpeen arvioinnin perusteella asiakkaalla on lisäksi oi-keus valita:

- 1) hänelle myönnetyllä asiakassetelillä palvelun tuottaja 5 luvussa säädetyllä tavalla; sekä
- 2) hänelle myönnetyllä <henkilökohtaisella budjetilla> palvelun tuottaja sekä vaikuttaa palvelujen sisältöön 6 luvussa säädetyllä tavalla.

Vrt. ”asiakkaalla on lisäksi oikeus valita... 2) hänelle myönnetyn henkilökohtaisen budjetin perusteella”

24 § <Henkilökohtaisella budjetilla> toteutettavat palvelut (pykälän otsikko)

Vrt. ”Henkilökohtaisen budjetin perusteella toteutettavat palvelut” tai ”Henkilökohtaisesta budjetista toteutettavat palvelut”.

26 §

Jos 25 §:ssä säädetyt edellytykset <henkilökohtaisella budjetilla> järjestettävän palvelun saamiselle täyttyvät asiakkaan palvelutarpeen arvioinnin perusteella, asiakkaalle on myönnettävä palveluun henkilökohtainen budjetti. Henkilökohtaisen budjetin perusteella asiakas valitsee palvelujen sisällön ja palvelun tuottajat. <Henkilökohtaisella budjetilla> ei voi kuitenkaan saada palveluja maakunnan liikelaitokselta.

Vrt.

”Asiakkaalle on myönnettävä palveluja varten henkilökohtainen budjetti, jos edellytykset siihen täyttyvät palvelutarpeen arvioinnin perusteella. <Henkilökohtaisesta budjetista> ei voi kuitenkaan saada palveluja maakunnan liikelaitokselta.”

43 § Palvelun tuottajan velvoitteet annettaessa palveluja maksusetelillä, asiakassetelillä ja <henkilö-kohtaisella budjetilla> (otsikko)

Antaessaan palveluja maksusetelillä, asiakassetelillä tai <henkilökohtaisella budjetilla> palvelun tuottaja vastaa annettavan palvelun sisällöstä ja tuottamisesta siten kuin maksu- tai asiakassetelissä tai henkilökohtaista budjettia koskevassa asiakassuunnitelmassa on määritelty.

Vrt.

”Palvelun tuottajan velvoitteet annettaessa palveluja maksusetelillä, asiakassetelillä ja <henkilö-kohtaisen budjetin perusteella> (otsikko)

Antaessaan palveluja maksusetelillä, asiakassetelillä tai <henkilökohtaisen budjetin perusteella> palvelun tuottaja vastaa annettavan palvelun sisällöstä ja tuottamisesta siten kuin maksu- tai asiakassetelissä tai henkilökohtaista budjettia koskevassa asiakassuunnitelmassa on määritelty.”